

Postdiplomske Evropske i jugoistočnoevropske studije

Centar za međunarodne studije Univerziteta Crne Gore

Prof. dr Milan Popović

Raspad Jugoslavije

Trajanje kursa: jedan (drugi) semestar, četrnaest sedmica, jedan čas sedmično

Sadržaj kursa

Razumevanje raspada

Uvod. Jugoslavija, složena kontradikcija: nastanak, razvitak, raspad. Faktori: jedan, više; ekonomski, socijalni, politički, etnički; unutrašnji, spoljašnji; greška, zavera, "hemija"; ideologija, epistemologija. Literatura: Brodel, 2001; Stoianovich, 1994; Berend, 1996; Banac, 1988; Popov, 1990; Popović, 2005.

Dijalektika (dez)integracije. Globalizacija versus fragmentacija. Posle hladnog rata: kontinuitet i diskontinuitet; unutrašnji i međunarodni aspekt; balkanski agresivni nacionalizam i međunarodni realkapitalizam. Premalo, prekasno, neadekvatno? Katastrofalna kratkovidost? Profana alijansa? Nezaustavljiva dezintegracija: početak raspadanja Jugoslavije 1991, rasparčavanje Bosne i Hercegovine 1992-95, Dejtonski mirovni sporazumi 1995, Kosovo 1999, Crna Gora 2000-2006. Literatura: Huntington, 1998; Bugajski, 1993; Woodward, 1995; Bougarel, 1996; Novak-Pešec, 1989; Mastnak, 1996; Popov, 1996; Popović, 2005.

Posle raspada: lekcije i alternative

Lekcije. Međunarodna rezonanca i značaj (post)jugoslovenskog raspada: ideologija i (geo)politika; negativna i pozitivna strana. Glavna lekcija za sve: slom stare realpolitike, pledoaje za novi realizam. Jedno otvoreno pitanje: sposobnost učenja?

Alternative. Postjugoslovenski provizorij, test za Evropu i svet. Nedovršeni mir, nestabilna bezbednost, nerešena pitanja: Bosna i Hercegovina, Srbija (Kosovo), Makedonija, Crna Gora. Crnogorsko državno pitanje i regionalna stabilnost. Evropske perspektive i alternative: Pakt stabilnosti za Jugoistočnu Evropu; Proces stabilizacije i asocijacije za Zapadni Balkan; Partnerstvo za mir. Literatura: Giddens, 2000; Todorova, 1997; Wallerstein, 1998; Tindemans, 1996; Hodge and Grbin, 1996; Vukadinović, 2001; Popović, 2002.

Izabrana literatura

Arrighi, Giovanni, editor (1985). *Semiperipheral Development. The Politics of Southern Europe in the Twentieth Century.* Beverly Hills, London, New Delhi: SAGE.

Banac, Ivo (1988). *The National Question in Yugoslavia: Origins, History, Politics.* Ithaca, NY: Cornell University Press; prevedeno i kod nas.

Berend, Ivan T. (1996). *Central and Eastern Europe, 1944-1993: detour from the periphery to the periphery.* Cambridge, England: Cambridge University Press; prevedeno i kod nas: (2001). *Centralna i istočna Evropa.* Podgorica: CID.

Bougarel, Xavier (1996). *Bosnie: anatomie d'un conflit.* Paris: La Decouverte.

Braudel, Fernand (1981, 1982, 1984). *Civilization and Capitalism, 15th-18th Century.* Volume I, II, III. London: COLLINS.

Brodel, Fernan (2001). *Mediteran i mediteranski svijet u doba Filipa II*. Tom I, II. Podgorica: CID; Beograd: Geopoetika.

Brzezinski, Zbigniew (2004). *The Choice: Global Domination or Global Leadership*. New York: Basic Books; prevod na hrvatski: (2004). *Američki izbor: globalna dominacija ili globalno vodstvo*. Zagreb: Politička kultura, Podgorica: CID.

Bugajski, Janusz (1993). *Nations in Turmoil*. Boulder, Colorado and Oxford, England: Westview Press.

Fukujama, Frensis (1997). *Kraj istorije i poslednji čovek*. Podgorica: CID; original: (1992). *The End of History and the Last Man*.

Giddens, Anthony (2000). *The Third Way and its Critics*. Cambridge: Polity Press.

Glenny, Misha (1993). *The Fall of Yugoslavia: The Third Balkan War*. New York: Penguin.

Hodge, Carole and **Grbin**, Mladen (1996). *A Test for Europe. Report: Confidence Building in Former Yugoslavia*. Glasgow: Institute of Russian and East European Studies of the University of Glasgow.

Huntington, Samuel P. (1998). *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*. London: Touchstone; prevedeno i kod nas: *Sukob civilizacija i preoblikovanje svetskog poretka*. Podgorica: CID.

Jelavich, Charles and Barbara (1977). *The Establishment of the Balkan National States, 1804-1920*. London and Seattle: Washington University Press.

Lampe, John R. and **Jackson**, Marvin R. (1982). *Balkan Economic History, 1550-1950. From Imperial Borderlands to Developing Nations*. Bloomington, Indiana: Indiana University Press.

Martin, William G. (1990). *Semiperipheral States in the World-Economy*. Westport, Connecticut: Greenwood Press.

Mastnak, Tomaž (1996). "Fascists, Liberals, and Anti-Nationalism," in R. Capland and J. Faffer, editors, *Europe's New Nationalism*. New York and Oxford: Oxford University Press, pp. 59-74.

Novak-Pešec, Mojca (1989). "Slom jugoslovenskih elita modernizacije," *Sociologija*, Vol. XXXI, No. 2-3.

Popov, Nebojša (1990). *Sukobi*. Beograd: CFDT.

Popov, Nebojša and **Gojković**, Drinka, editors (2000). *The Road to War in Serbia*. Budapest: Central European University Press; original: **Popov**, Nebojša, priredio (1996). *Srpska strana rata: trauma i katarza u istorijskom pamćenju*. Beograd: Republika.

Popović, Milan (1994, 1996, 1997, 2000, 2004, 2006). *Balkanska postmoderna 1-6: Žargon periferije* (Podgorica: Samostalno izdanje), *Posle hladnog rata* (Bar: Kulturni centar), *Politički aparthejd* (Podgorica: Monitor), *Crnogorska alternativa* (Podgorica: Vijesti), *Globalna prašina* (Podgorica: Vijesti), *Evropa-Antoaneta* (Ulcinj: Plima).

Popović, Milan (2005). *Dinamika ništavila: sociologija neslobode*. Cetinje: Otvoreni kulturni forum (OKF). Zagreb: Durieux.

Popović, Milan (2002). *Montenegrin Mirror: Polity in Turmoil (1991-2001)*. Podgorica: Nansen Dialogue Center; especially articles: "Montenegrin Alternative: Transition, Identity, State", "Yugoslav Disintegration in a World-System Perspective", "After the Collapse", "NATO Expansion and Balkan Testing Ground", "Unholy Alliance", "A Tadpole Transition and Its Alternative", and "The Post-Cold War Balkan Chaos and New Ideological Order".

Prigogine, Ilya and **Stengers**, Isabelle (1984). *Order Out of Chaos*. Boulder, Colorado and New York: Shambhala Publications and Bantam Books.

Sharp, Jane M. O. (1997/98). "Dayton Report Card," *International Security*, Vol. 22, No. 3, Winter, pp. 101-137.

Stavrianos, L. S. (1958). *The Balkans since 1453*. New York: Rinehart and Company.

Stoianovich, Traian (1994). *Balkan Worlds: The First and Last Europe*. Armonk, NY and London, England: M. E. Sharpe; prevedeno i kod nas: (1997). *Balkanski svetovi: prva i poslednja Evropa*. Beograd: Equilibrium.

Tindemans, Leo et al. (1996). *Unfinished Peace*. Washington, D.C.: Carnegie Endowment for International Peace; prevedeno i kod nas: (1997). *Nedovršeni mir*. Izveštaj međunarodne komisije za Balkan. Zagreb: Hrvatski helsinški odbor za ljudska prava; Sarajevo: Pravni centar FOD BiH.

Todorova, Marija (1997). *Imagining the Balkans*. Oxford and New York: Oxford University Press; prevedeno i kod nas: (1999). *Imaginarni Balkan*. Beograd: Čigoja.

Vukadinović, Radovan (2001). "Nestabilna sigurnost jugoistoka Evrope," *Međunarodne studije*, Zagreb, Vol. 1. I., strana 7-24.

Volerstin, Imanuel (2004). *Opadanje američke moći*. Podgorica: CID; original: Wallerstein, Immanuel (2003). *The Decline of American Power*. New York and London: The New Press.

Volerstin, Imanuel (2005). *Uvod u analizu svjetskog sistema*. Cetinje: Otvoreni kulturni forum (OKF); original: Wallerstein, Immanuel (2004). *World-System Analysis: An Introduction*. Durham and London: Duke University Press.

Wallerstein, Immanuel (1998). *Utopistics. Or Historical Choices of the Twenty-First Century*. New York: The New York Press; prevedeno i od nas: (2000). *Utopistika. Ili: Istorijski izbori dvadeset prvog veka*. Beograd: Republika.

Weber, Max (1965). *Politics as a Vocation*. Philadelphia: Fortress Press.

Woodward, Susan L. (1995). *Balkan Tragedy: Chaos and Dissolution After the Cold War*. Washington, D.C.: The Brookings Institution.

Prioritetna literatura

I) Banac, 1988; Stoianovich, 1994; Tindemans, 1996; Woodward, 1995; Popović, 2005; i
 II) Berend, 1996; Bougarel, 1996; Hodge and Grbin, 1996; Popov, 1996; Popović, 2002.

Referentni postdiplomski kursevi

Raspad Jugoslavije i nakon toga. Osnovno jezgro nastavnih planova evropskih studija za zemlje Jugoistočne Evrope. Centar za proučavanje evropskih integracija Univerziteta u Bonu u Nemačkoj.

Gostujuća predavanja i profesori

Orjen Stiresje, Odsek za istočnoevropske studije, Univerzitet Upsala, Stokholm, Švedska.
Kerol Hodž, Centar za Jugoistočnoevropske studije, Univerzitet Glazgov, Škotska, UK.
Rastko Močnik, Filozofski fakultet, Univerzitet Ljubljana, Slovenija.
Živko Surčulija, Profesor Sociologije, Univerzitet Beograd.